

Werken met verhalen

Zin en samenhang
creëren in
organisaties

Werken met verhalen

Zin en samenhang creëren in organisaties

Waarom werken met verhalen?

De wereld zit vol verhalen... ze ontstaan vanzelf, overal en op allerlei niveaus. Zowel verteld als niet verteld beïnvloeden deze verhalen onze houding en ons gedrag. Via een gestructureerde methode willen we u tijdens dit symposium laten zien en ervaren hoe u, als professional, verhalen in uw eigen context kunt oproepen en inzetten om een aantal constructieve ontwikkelingen in gang te zetten zoals bijvoorbeeld:

Leren luisteren met en naar elkaar:

Een verhaal heeft veel verschillende lagen. Hoe oppervlakkig of diepgaand kan er geluisterd worden? Hoe kun je gemeenschappelijke taal ontwikkelen, de juiste vragen stellen of snaren raken die betekenis geven?

Het zichtbaar maken van dilemma's

Hoe blijft een verhaal van een professi-

onal verbonden met het grotere verhaal van de groep of organisatie? Er kunnen allerlei factoren zijn, die inspiratie bij medewerkers versterken, verstoren of blokkeren. Gebeurt dit onbewust dan kan men focus verliezen waardoor energie weglekt en de inzet afneemt. Het werken met verhalen poest spanningen, tegenstrijdigheden en dilemma's niet weg. Ze maken ze juist zichtbaar, tastbaar en bespreekbaar.

Het openen van verschillende perspectieven

Het werken met verhalen is een krachtig middel om bij de essentie van een thema binnen een organisatie te komen. Verhalen bieden de mogelijkheid ervaringen te delen en nieuwe perspectieven te openen. Verhalen zijn ook dragers van paradoxale belevingen, ze helpen ons gewaar te worden vanuit welke waarden en overtuigingen mede-

werkers handelen en waar ze botsen met de ingewikkelde dagelijkse praktijk.

Verhelderen en verbinden

Vanuit de vertelde ervaring wordt de zoektocht naar verbinding en verheldering beter hanteerbaar. Dilemma's worden opgehelderd en tot de essentie terug gebracht. Dit helpt u op korte en lange termijn betere en overwogen keuzes te maken en processen sneller bij te sturen. Dat geeft meer voldoening en minder stress en creëert een beter werkklimaat.

Voor wie?

Voor alle professionals binnen organisaties in zorg, onderwijs, maatschappelijke instellingen en bedrijven die werken in een context waarin het vertellen en horen van verhalen ertoe doen, of hier meer ruimte voor willen maken.

Wie zijn wij?

Els Schopman, Aat van der Harst, Cocky Fortuin-Van der Spek en Bas van den Berg vormen samen het collectief **Werken met Verhalen**. Zij organiseren trainingen, seminars en cursussen over het vertellen, delen en verbinden van verhalen.

Wij zijn vier professionals, met een achtergrond in onderwijs, zorg en kunst en cultuur. Wij zijn allen geschoold door Alida Gersie in het werken met verhalen in veranderingsprocessen. Alida is gespecialiseerd in veranderingsgericht werken door middel van luister en verteltechnieken met individuen, groepen en organisaties die tegen complexe vraagstukken aanlopen. Drie rode draden kenmerken haar werk: creatieve precisie, grondige kennis van effectieve veranderingsprocessen en hartstocht voor verscheidenheid.

Symposium ' Het luistert nauw'

Verhalenderwijs samenhang creëren in organisaties

Waar: Huis van Utrecht

Wanneer: Vrijdag 24 maart 2017 9.30 -17.00

Opbrengsten van het symposium:

- U krijgt inzicht in en gevoel voor verhalenderwijs samenhang creëren
- Verhalen delen versterkt het sociale weefsel in de organisatie
- Dialogisch werken met verhalen verdiept de kwaliteit van de interacties
- Samen ontdekt u ruimte voor diversiteit, eigenheid en verbondenheid in de organisatie

Vier workshops op het symposium

Els Schopman:

Verhalen van een nieuwe ordening

Zelfsturing en zelfsturende teams zijn toverwoorden om de groeiende complexiteit in onze maatschappij en dus ook in het bedrijfsleven hanteerbaar te maken en te houden. Wat kunnen we van verhalen leren over dit soort processen? Wat betekent dit voor leidinggevend en teams over thema's als loslaten, vertrouwen en het nemen van verantwoordelijkheid? Wij verkennen deze vragen met eigen inzichten en wijsheid uit sprookjes, zodat we samen de speelruimte in ons werk vergroten en benutten.

Aat van der Harst:

Verhalen van de reis van de held

Je verkent de stadia van de reis van de held via allerlei verschillende werkvormen in beweging. Deze bieden ideeën en inspiratie hoe je als groep of organisatie verhalen kunt uitwisselen die ertoe doen. Een reis vol verhalen in beweging.

Cocky Fortuin–van der Spek:

Verhalen van verlangen

Onderzoek hoe je ruimte creëert voor vertellen in jouw team of organisatie. Ervaar de dynamiek tussen verteller, hoorders en verhaal. Het luistert nauw! Ontdek op plekken der moeite, nieuwe mogelijkheden door het werken met verhalen.

Bas van den Berg:

Dilemma's in verhalen over zinvol werken

Kunnen we dilemma's in ons werk al vertellend zichtbaar maken aan elkaar? En hoe komen we al vertellend paradoxen in onze organisatie op het spoor? Welke verhalen en rituelen helpen ons meer synergie te creëren in onze werkgemeenschap? We zullen ontdekken dat vertellen, delen en verbeelden ons de weg wijzen.

Bas van den Berg

Drie citaten over zin:

Viktor Frankl

Het streven naar de zin van zijn leven is de primaire drijfkracht waarover de mens beschikt. De mens is in staat te leven en te sterven voor zijn idealen.

Awraham Jehosjoea Heschel

De mens verlangt naar zin. Hij wil weten: Wie ben ik? Waarom ben ik hier? Het gaat om een oriëntering van zijn leven. De mens zoekt een samenhang waartoe hij behoort.

Herman de Dijn

Zingeving lukt als mensen in contact staan met waarden die hen zelf overstijgen. Echte zin valt ons toe als het ware ondanks onszelf.

Marcus van Loopik:

Chesed [liefdevolle verbondenheid met mens en wereld]

Verhaal rijkdom

Aan de rand van het dorp aangekomen was de sanyassin voor de nacht onder een boom gaan zitten, toen plotseling een dorpeling kwam aangelopen. 'De steen! Geef mij de kostbare steen!', riep hij. 'Welke steen?', vroeg de sanyassin. 'Verleden nacht', zei de dorpeling, 'verscheen de heer Shiva aan mij in een droom, en vertelde mij dat ik aan de rand van het dorp, als ik er in de schemer naartoe zou gaan, een sanyassin zou aantreffen die mij een kostbare steen zou geven die mij voor altijd rijk zou maken.' De sanyassin rommelde in zijn reiszak en haalde er een steen uit. 'Waarschijnlijk bedoelde hij deze', zei hij, de steen aan de dorpeling gevend. 'Enkele dagen geleden heb ik hem op een bospad gevonden. Je mag hem gerust hebben.' Met verwondering keek de man naar de steen. Het was een diamant. Misschien wel de grootste diamant van de wereld, want zo groot als een mensenhoofd was hij. De man had de steen aangenomen en ging heen. De hele nacht lag hij op zijn bed te woelen. Slapen kon hij niet. De volgende dag, bij het krieken van de dagenraad, liep hij terug naar de sanyassin, wakte hem en zei: 'wilt u mij de rijkdom bezorgen die u in staat stelt zo moeiteloos de diamant weg te geven?' [A de Mello, Het lied van de vogel].

Verhaal het gebroken glas

Iemand vroeg aan een beroemde leraar: 'Hoe kan een mens in deze wereld gelukkig zijn, terwijl verdriet, verlies en dood ons bedreigen vanaf het ogenblik dat we op aarde komen? De leraar keek vol mededogen naar de man, terwijl hij een glas pakte dat voor hem op tafel stond. 'Voor mij is dit glas al gebroken', zei hij. "Ik drink er uit, geniet ervan als de zon erin schijnt en als ik er tegenaan tik, geeft hij een prachtige klank. Wanneer de wind het glas van de tafel veegt en het in scherven op de grond valt, dan zeg ik: 'Natuurlijk', want dit verwachtte ik. Voor mij was dit glas immers al gebroken; ik had er rekening mee gehouden dat dit eens zou gebeuren. Daarom is elk ogenblik dat het nog heel is juist zo kostbaar, en geniet ik daar intens van. Elk ogenblik is goed zoals het is, en niets moeten we anders wensen.'

[C. van Woerden. Soms helpt een verhaal].

Bas van den Berg (1953) is intercultureel theoloog, religiewetenschapper, verhalenverteller en dichter. Hij werkt als onderzoeker, trainer en leraar op de Marnix Academie in Utrecht (PABO). Daar doet onderzoek met basisscholen naar levensbeschouwelijke vorming en identiteitsontwikkeling van leerlingen en leraren. (www.marnixacademie.nl/levo) Zijn grote liefde is werken met verhalen, zowel in de vorm van 'spelen met verhalen' als in de vorm van het 'vertellen van verhalen'. Professioneel doet hij dat vanuit de stichting De Zevende Hemel. (www.7evendehemel.nl) Hij is expert op het terrein van joodse, christelijke en islamitische verhalen en in de creatieve interpretatie daarvan en geeft leerhuizen daarover vanuit Stichting PaRDeS. (www.stichtingpardes.nl).

Samen met Cocky Fortuin van der Spek, Aat van der Harst en Els Schopman vormen zij het collectief Werken met Verhalen. En samen met Cocky Fortuin van der Spek, Andries Govaart en Clara Angenent vormen zij het docententeam van de tweejarige opleiding 'professioneel begeleiden van bibliodrama.'

Cocky Fortuin-van der Spek

Citaten:

Joep Wijsbek

Hoe meer er op ons afkomt, hoe complexer de situatie waarin de organisaties zich bevinden, hoe groter derhalve het belang van verhalen.

Joep Wijsbek

Je kunt niet in gesprek met een organisatie, je kunt alleen in gesprek met medewerkers van een organisatie.

Alida Gersie

Verhalen creëren een volledigheid in een onvolledigheid.

C. A. Van Peursen

Het vermogen tot inventiviteit maakt het mogelijk dat mensen hun leven beter leren verstaan als zij er verhalen over maken.

Verhaal

Rabbi Eizik in Krakau had tot drie keer toe in een droom de opdracht gekregen naar Praag te reizen om daar onder de brug naar het paleis van de koning een schat te zoeken. Toen besloot hij te voet naar Praag te reizen.

Aangekomen bij de brug naar het paleis zag dat die dag en nacht bewaakt werd door militairen. Hij durfde niet te gaan graven. Toch ging hij elke ochtend naar de brug. Het hoofd van de wacht, die hem daar alsmaar zag, informeerde of hij wat zocht of misschien op iemand wachtte. Rabbi Eizik vertelde hem van de droom. Het hoofd van de wacht barstte in lachen uit en zei: 'Ben je dat hele eind dus te voet komen lopen vanwege een droom? Tja, dat is het lot van iemand, die in dromen gelooft. Als ik in dromen had geloofd, had ook ik een verre reis moeten maken. Want mij is eens in een droom geboden naar Krakau te gaan, naar het huis van een of andere jood, Eizik ben Jekel was zijn naam, om daar onder de kachel naar een schat te gaan graven. Ik zag mezelf al, in een stad waarvan de helft van de inwoners Eizik heet en de andere helft Jekel! Ik zou alle huizen van de stad omver hebben moeten halen!'

Rabbi Eizik nam met een buiging afscheid en liep naar huis. Daar groef hij de schat op die onder de kachel lag begraven. Hij bouwde er een synagoge van, die hij noemde: De synagoge van rabbi Jekel.

Cocky Fortuin-van der Spek

Zij is haar loopbaan gestart als docent bewegingsonderwijs en is nu gefascineerd door wat mensen innerlijk beweegt. Haar levensmotto is Leren en leven met hart en ziel. Zij schreef haar Masterscriptie over Schoolleiders, spiritualiteit en visie op goed onderwijs. Met Spirit in School adviseert zij scholen bij de ontwikkeling van identiteit en visie. Zij is co-auteur van Verhalen verbinden en Onze school is een verhaal, trainer voor het leren werken met verhalen in groepen en docent bibliodrama bij het Centrum voor Bibliodrama.

www.spiritinschool.nl

www.7evendehemel.nl

www.centrumvoorbibliodrama.nl

Aat van der Harst

*Het is de gok niet, maar het wagen
Het is de man en niet het paard
Niet het antwoord, maar het vragen
Het is de route, niet de kaart'*

De Dijk

*Ga niet waar misschien een pad is. Ga daarentegen
waar geen pad is en laat een spoor achter*

Walt Whitman

De weg is wijzer dan de wegwijzer

Wibe Veenbaas

Verhaal Het team van Felix komt in beweging

'Ik voel pas nu ik vakantie heb, hoe moe ik ben. Als leider van mijn team ben ik altijd de inspirator. Van huis uit heb ik een flinke dosis positiviteit meegekregen en als ik te maken krijg met passiviteit, voel ik hoe mijn energie wegvloeit. Ik laat dan de 'zeurders' van mijn afdeling maar in hun sop gaar koken en richt me op de enthousiaste mensen. Met hen maak ik nieuwe plannen en voer ze met verve uit. De vraag is of ik het zo nog veel langer red. Kan ik nog langer een deel van mijn team links laten liggen?

Een goede vriend, sportman, zegt me: "Weet je, Felix, jij bent een geweldige coach voor je topspelers, maar je weet je geen raad met de tribunezitters. Breng hen het speelveld in en wees ook hun coach". Dat zinnetje laat me niet los. De vraag is: Hoe word ik leider van iedereen, hoe ga ik ervoor zorgen dat ieders verhaal gehoord wordt?

De dag na de vakantie is er een vergadering. Ik heb mijn mensen gevraagd om stevige schoenen aan te trekken. Als ieder wil gaan zitten vraag ik om mee te komen naar het strand hier om de hoek en bij de vuurtoren kiezen we wandelend de richting van Katwijk. Mensen delen verhalen, hebben plezier, genieten van zee en uitzicht. We zijn samen op pad en later eten we een vismaaltijd bij een strandtent. Gezichten stralen, haren zijn verwaaid, er is plezier. Zo, ik heb ze in beweging, allemaal. Verhalen worden gedeeld. Het begin is er. Op naar de volgende stap'.

Aat van der Harst is wandelcoach, radioman en verhalen-liefhebber. Met Verhalen Onderweg brengt hij mensen in beweging en laat hen op verhaal komen. Hij wandelt met mensen individueel en in groepen door natuurgebieden en door steden; stad en natuur als spiegel voor levensvragen. Van de radioverhalen kwam het boekje uit "Luister, ik heb een verhaal voor je" met 26 heel verschillende verhalen op papier en op podcast. Hij werkt samen binnen de 7evende hemel in Nederland en met Denkbar, Oldenburg in Duitsland. Verhalen Onderweg, www.verhalenonderweg.nl, avdharst@verhalenonderweg.nl,

Els Schopman

Zelfsturing

Terwijl ik daar zat, zag ik dat alles een doel diende. Achter alle moeilijkheden zat een groter plan. Ik begreep het nog niet duidelijk, maar ik voelde het met heel mijn hart. Terwijl ik naar Rumi luisterde, daar in die overvolle Moskee, overviel mij een rust, even verrukkelijk en geruststellend als de ervaring van mijn moeder die brood bakte.

**Fragment uit: The forty rules of Love,
Van Desert Rose the Harlot**

Het idee van leiderschap impliceert dat er slechts enkelingen voldoende ideeën hebben en in staat zijn de juiste richting aan te wijzen. Dat is niet zo. Wij leren al vroeg dat alles op een bepaalde manier moet gebeuren zodat we ons later niet meer afvragen of dat nog wel de beste manier is.

**Uit een interview Ricardo Semler
(CEO en hoofdeigenaar van Semco SA)**

Verhaal De gebarsten kruik

Een oudere Chinese vrouw had 2 kruiken die ieder aan het einde van een juk hingen.

Een van die kruiken had een barst, terwijl de andere kruik perfect was en altijd een volle portie water afleverde.

Elke dag, jaar na jaar, haalde de vrouw water met de kruiken uit een beek in de buurt.

Aan het einde van de lange wandeling van de beek naar huis kwam de gebarsten kruik maar halfvol aan. Zo kwam de vrouw in al die tijd maar met anderhalve kruik water thuis aan.

De perfecte kruik was natuurlijk trots op zijn prestaties, maar de gebarsten kruik schaamde zich voor zijn imperfectie. Hij voelde zich erg rot dat hij niet kon doen waar hij voor gemaakt was.

Na vele jaren van bitter falen (zoals hij dat zelf ervoer) sprak hij op een dag tegen de oude vrouw: "ik schaam me zo. De barst in mij zorgt ervoor dat er water lekt".

De oude vrouw glimlachte. "Heb je gemerkt dat er bloemen groeien aan jouw kant van het pad terwijl dat aan de andere kant niet zo is? Dat is omdat ik altijd al wist van je beperking. Ik heb bloemen gezaaid aan jouw kant van de weg en iedere dag als we terugkomen van de beek geef jij ze water. Al jaren kan ik daardoor prachtige bloemen plukken om de tafel mee te versieren. Als jij niet precies zo was als je bent was deze schoonheid er niet om het huis te eren."

Els Schopman (1960) is opgeleid als verpleegkundige (HBOV), trainer communicatieve vaardigheden, psychodramatist en kunstenaar. Ze heeft internationale werkervaring in Engeland, Australië en Zwitserland. Naast haar werk als verpleegkundige en trainer heeft ze in Nederland verschillende activiteiten/projecten ontwikkeld en geïnitieerd. Voorbeelden hiervan zijn: trainingen 'werken met verhalen in veranderingsprocessen' met Alida Gersie, het stimuleren van samenwerking tussen kunstenaars en bedrijfsleven en verhalen projecten, gericht op maatschappelijke verandering. Haar zoektocht naar de zin van het leven heeft haar laten reizen langs Aboriginals, Boeddhisten en verlichte meesters. In contact met hun is haar leven gevoed en gevormd.

Behoeftte aan een vervolg?

Verhalen op de werkvloer beïnvloeden en bepalen vaak vele processen binnen organisaties. Door te werken met deze en gerelateerde verhalen kunnen nieuwe constructieve perspectieven ontstaan. Daarom is werken met verhalen uitermate geschikt als methodiek in cultuurveranderingen, als procesbegeleiding of bij visieontwikkeling. Ook kunt u middels verhalend werken uw medewerkers helpen met ervaring' s gericht leren. Hierbij valt te denken aan het onderzoeken van praktijksituaties en het leren van communicatieve vaardigheden, ook onder complexe omstandigheden. Deze leercurve vindt plaats op het snijvlak tussen persoonlijke en professionele ontwikkeling. Wij kijken graag met u mee naar uw vraagstukken.

Meer weten?

Voor meer informatie over ons, onze werkwijze en onze visie op verbindend werken met verhalen van professionals verwijzen wij u graag naar onze website:

www.werkenmetverhalen.nl;

zie ook: www.facebook.com/werkenmetverhalen

Bas van den Berg	06-19152639
Cocky Fortuin-van der Spek	06-25013442
Aat van der Harst	06-14775871
Els Schopman	06-26236065

